

О.П.РЕЄНТ

**ДО 60-РІЧЧЯ ДОКТОРА ІСТОРИЧНИХ НАУК,
ПРОФЕСОРА О.М.ЛЕБЕДЕНКА**

Наукова, педагогічна та адміністративна діяльність доктора історичних наук, професора, талановитого організатора вищої освіти, мудрого педагога, завідувача кафедри всесвітньої історії, ректора Ізмаїльського державного гуманітарного університету Олександра Михайловича Лебеденка – яскрава сторінка в історії університету та вітчизняної історичної науки.

Народився О.М.Лебеденко 31 травня 1951 р. в місті Рені Одеської області у робітничій родині. У невеликому провінційному місті пройшли його дитинство та юність. 1968 р. закінчив десять класів Ренійської середньої школи №2. Як і більшість хлопців Радянського Союзу, свою трудову біографію розпочав із виробничої діяльності, працюючи слюсарем-електромонтажником Ренійського порту. У 1969–1974 рр. навчався на історичному факультеті Одеського державного університету імені І.І.Мечникова, отримав кваліфікацію історика, викладача історії та суспільствознавства. Після закінчення вузу проходив військову службу у 24-й Самаро-Ульянівській, Бердичівській, тричі Червонопрапорній орденов Суворова та Хмельницького «Залізній» дивізії на посаді начальника зв'язку танкового батальйону з військовим званням старшого лейтенанта.

Після демобілізації працював викладачем історії та суспільствознавства в Ізмаїльському професійному технічному училищі №7. Умови часу потребували активної громадської позиції й О.М.Лебеденко в 1976–1977 рр. перебував на партійній роботі. Згодом повернувся до викладацької діяльності. Мабуть саме в роки професійного становлення вперше здобули публічне визнання притаманні йому риси лідера й організатора. У 1978–1980 рр. він працював директором Ізмаїльської районної заочної середньої школи, а 1980–1982 рр. був стажистом Київського педагогічного інституту імені О.М.Горького.

Із 1980 р. життя надовго пов'язує Олександра Михайловича з Ізмаїльським педагогічним інститутом. Спочатку працював на посаді викладача. У 1983 р. О.М.Лебеденко стає деканом факультету іноземних мов. Паралельно викладає історичні та суспільствознавчі дисципліни, працюючи старшим викладачем історичної кафедри інституту. 1980-ті рр. ознаменувались і першими науковими досягненнями. Саме у цей час визначився основний напрям його дослідницької роботи – політична й партійна історія. У 1983 р. Олександр Михайлович захистив кандидатську дисертацію і здобув учений ступінь кандидата історичних наук.

Перша половина 1990-х рр. стала для О.М.Лебеденка періодом становлення сучасного історика і науковця-новатора. У 1987–1992 рр. він працює доцентом Переяслав-Хмельницької філії Київського державного педагогічного інституту імені О.М.Горького. У його житті ці роки були надзвичайно насиченими і цікавими, адже перебудова у СРСР сприяла появі нових тем та проблем історичних досліджень, що стимулювало науковий пошук молодого вченого. Після навчання в докторантурі при Інституті історії України НАНУ в 1995 р. він захистив докторську дисертацію «Анархізм в Україні (кінець XIX – початок XX ст.)» і згодом отримав учене звання професора.

Після цього рік пропрацював виконуючим обов'язки професора кафедри всесвітньої історії Переяслав-Хмельницького педагогічного інституту імені Г.С.Сковороди. У листопаді 1996 р. Олександр Михайлович Лебеденко повернувся до Ізмаїла у зв'язку з обранням на посаду ректора державного педагогічного інституту. Тут із

новою силою розкрився науковий і організаторський талант ученого. Із 1997 р. і по нинішній час він очолює цей виш та завідує кафедрою всесвітньої історії.

Олександр Михайлович – блискучий і невтомний керівник. Саме завдяки його зусиллям у 2002 р. педагогічний інститут перетворився на визнаний у Подунав'ї центр високопрофесійної вищої освіти – Ізмаїльський державний гуманітарний університет. На новий рівень сягнула міжнародна діяльність вишу, було зміцнено його матеріально-технічну базу, створено умови для реалізації професорсько-викладацьким колективом свого науково-педагогічного потенціалу, досягнуто успіхів у кваліфікаційній фаховій підготовці студентів та аспірантів, відкрито нові факультети, центр довузівської підготовки та післядипломної освіти, просторий читальний зал бібліотеки тощо.

Ювіляр любить викладацьку роботу і студентів, а вони відповідають йому взаємністю. Лекції з дисциплін «Історія України», «Основи наукових досліджень», спецкурсу «Досвід політичних трансформацій суспільства» він читає розкуто, самобутньо, яскраво. Паралельно з педагогічною діяльністю Олександр Михайлович проводить напружену наукову діяльність. Він – визнаний спеціаліст з історії політичних рухів в Україні кінця XIX – початку XX ст. Ця проблематика отримала свій логічний розвиток у монографії науковця «Історія анархізму в Україні (кінець XIX – початок XX ст.)» (російською мовою, 1995 р.), ставши фактично першою комплексною працею в українській історіографії з історії анархістського руху. У дослідженнях О.М.Лебеденка звертає на себе увагу вміння виділити головне, побачити суть проблеми між рядками документа. Окрім наукової ерудиції вони відзначаються тонким відчуттям матеріалу, виявляють талант ученого-новатора.

За його безпосередньої участі було підготовлено краєзнавчі та навчальні посібники з історії Українського Подунав'я у двох книгах (1998, 2000 рр.), праці «Українське Подунав'я: минуле та сучасне (2002 р.), «Українське Подунав'я. Роки незалежності» (2008 р.), «Південна Бессарабія (кінець XVIII–XIX ст.)» (2011 р.), в яких з нових концептуальних позицій відтворено історію регіону. За багатством

фактичного матеріалу і новизною наукових положень вони тривалий час залишались фактично єдиними комплексними дослідженнями з історії рідного краю. Не викликає сумніву той факт, що його багатолітня плідна наукова діяльність справила значний вплив на розвиток регіональної історії, а наукова спадщина назажди ввійде до скарбниці знань з історії Українського Подунав'я.

Учений продовжує працювати і в ділянці національної історії. У 2004 р. авторський колектив за участю О.М.Лебеденка опублікував навчальний посібник для студентів-заочників «Нариси історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст.». У 2011 р. у співавторстві видано посібник для студентів-заочників «Україна: нові часи». До його наукових інтересів відносяться також питання розвитку освіти в Подунав'ї в XIX – на початку XX ст., історії політичного тероризму в Україні та політичних партій початку XX ст.

Сама посада ректора, а також участь у написанні колективних праць постійно вимагають від О.М.Лебеденка поєднання наукової роботи з науково-організаційною діяльністю. Із 2001 р. він – головний редактор «Наукового вісника Ізмаїльського державного гуманітарного університету». Постійно бере участь у міжнародних та всеукраїнських конференціях, форумах, семінарах, член спеціалізованої вченої ради Д 41.051.08 Одеського національного університету імені І.І.Мечникова, редколегії продовженого видання Інституту історії України НАНУ «Проблеми історії України XIX – початку XX ст.».

Олександр Михайлович приділяє велику увагу підготовці молодих учених. Він був ініціатором відкриття аспірантури в Ізмаїлі. Під його безпосереднім керівництвом підготовлено чотирьох кандидатів історичних наук, здійснюється робота над двома дисертаційними дослідженнями. Вимогливість, принциповість та чуйність учителя-наставника і керівника забезпечили значні наукові досягнення кафедри всесвітньої історії. Лише з 2001 по 2011 рр. викладачами кафедри було захищено дев'ять кандидатських та одна докторська дисертації. Ректор усіляко заохочує представників середнього покоління науковців до написання докторських дисертацій, створивши в університеті всі умови для цього. Його вагома роль у підготовці висококваліфікованих фахівців-істориків у регіоні беззаперечна. Важко також переоцінити його заслуги у створенні сприятливої для наукової праці творчої атмосфери в університеті.

Невід'ємною складовою біографії О.М.Лебеденка є його громадська діяльність. Показником авторитету ректора стала участь у роботі виконавчого комітету Ізмаїльської міської ради. Неодноразово Олександр Михайлович був обраний депутатом Ізмаїльської міської ради. Різномісна і багатогранна діяльність О.М.Лебеденка здобула високу оцінку громадськості. Він нагороджений дипломом Міжнародного академічного рейтингу «Золота фортуна», срібною медаллю «Незалежність України», знаками Міністерства освіти і науки України «Відмінник освіти України» і «Петро Могила».

Олександр Михайлович Лебеденко як науковою та організаційною діяльністю, так і своїми особистими рисами сприяв утвердженню Ізмаїльського державного гуманітарного університету як провідного наукового центру Українського Подунав'я. Він користується заслуженим авторитетом і пошаною серед своїх колег не тільки за наукові знання та значний досвід, а й за такі людські риси, як чуйність, доброзичливість, почуття гумору та щирість. У нього є особливий талант усією силою розуму і широтою своєї душі підтримати, допомогти і вислухати. У будь-якому колективі, товаристві він відразу ж завойовує повагу й авторитет. Ювілярові притаманні високі інтелект і широка ерудиція, гідність і незалежність, тактовність і витримка. Він знає минуле своєї країни, любить її сьогодення і вірить у майбутнє!